

Wagner-Festtage in Chemnitz

door Ingrid van Wilsum

Allereerst wat algemene opmerkingen. Musico is erin geslaagd op vrij korte termijn een goed reisprogramma te organiseren: mooie bus, beschaafde chauffeur, zorgzame en muzikaal onderlegde reisleidster, comfortabel hotel bij een heus Wasserschloss, interessante excursies als alternatief voor de lezingen in de opera, uitstekende plaatsen in het theater. Het aantal reizigers viel tegen, veel WGN-leden gingen naar Berlijn, waar de 'Tunnel'-Ring nu toch echt voor het laatst opgevoerd werd. Het WGN was goed vertegenwoordigd met de voorzitter, de oud-voorzitter, de penningmeester en diverse leden. Op de terugreis toonden veel reisgenoten, ook de niet-leden, zich zeer tevreden over de onderlinge contacten en de uitwisseling van muzikale kennis en ervaringen.

Het theater Chemnitz, in 1909 geopend, in 1951 na oorlogsschade herbouwd en in 1988-1992 gerenoveerd, is van buiten classicistisch en van binnen geheel modern. Het toneel lijkt vrij klein – als er veel koorleden op het toneel staan, ziet het er krap uit.

Voor een betrekkelijk klein theater in een middelgrote stad met 'zware' burens als Leipzig en Dresden is het een opgave drie grote Wagner-opera's op opeenvolgende dagen te bieden. Dat lukte ook niet helemaal. Het orkest, dat de eerste twee dagen onder leiding van vaste dirigent Felix Bender fris en helder speelde, klonk op de derde dag onder leiding van beoogd GMD Guillermo García Calvo veel troebeler. De tevredenheid over de gespeelde opera's liep parallel met het aantal bezoekers: teruglopend. Zat het bij *Parsifal* vrijwel vol, bij *Die Meistersinger* waren er veel lege stoelen en dat werden er na iedere pauze meer.

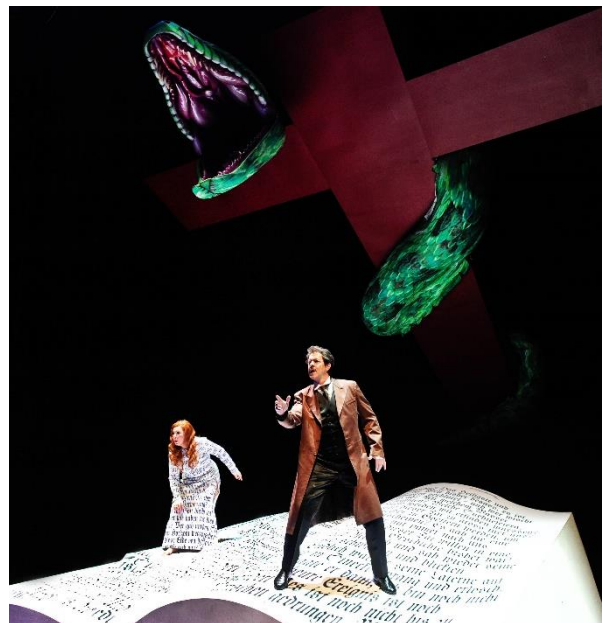
Een mooi gebaar waren de gratis toegankelijke lezingen op de ochtenden voor de opera's door Prof. Dr. Ch. Fasbender, docent Deutsche Literatur- und Sprachgeschichte des Mittelalters und der Frühen Neuzeit aan de Technische Universität Chemnitz. Hij belichtte op vlotte wijze de verhalen die Richard Wagner inspireerden, o.a. de historische figuur Hans Sachs.

Parsifal

Goede Vrijdag begon met de traditionele *Parsifal*. In dit geval een productie in samenwerking met Darmstadt, geënceneerd door John Dew. Ons werd een soort kerk voorgeschoteld met een schoolbord als altaar-drieluik, waarop de gebeurtenissen alvast schematisch werden weergegeven, een laag koorhek bestaande uit de namen van vier kerkvaders, Gurnemanz in een zwart gewaad, zijn helpers als misdienaren, Amfortas in wit pausgewaad op een rode stoel. Erg lijdend zag deze Amfortas er niet uit. Kundry leek een hippie uit de zeventiger jaren. Boven het geheel hing voorover een groot kruis met Christusbeeld. De Graalburcht wordt fraai verbeeld door een kring van staande speren met verlichte punt die van wit in rood verandert als de graal onthuld wordt.

In de tweede akte zien we het kruis ditmaal met een slang en weer een laag muurtje, nu met de namen van vier filosofen. Erachter een groot boek waarop Klingsor zich staande probeert te houden.

Kundry komt verrassend op door een hoek van het boek open te staan alsof ze uit bed komt. Ze draagt een witte jurk met zwarte tekst. De dialoog met Klingsor is spannend, na afloop zinkt het boek weg en komen de bloemenmeisjes – in soortgelijke jurken als Kundry – achter het muurtje overeind. De terugkeer van Kundry is adembenemend: in een vuurrode mantel, met rood haar dat omlaag golft, en die mantel houdt ze vast tot het laatst zodat je nieuwsgierig wordt naar wat er onder zit. Dat blijken tattooages en een rode jurk met decolleté en een beensplit. Parsifal heeft moeite zich los te rukken.

Scènefoto Parsifal tweede akte

In de derde akte zien we weer het kruis uit de eerste en later de ring met verlichte speren. Het voeten wassen en zalven gaat wat summier. Kundry blijft in leven en vergezelt in innige verstandhouding Parsifal naar de Graalburcht, waar Amfortas nu zijn jas openrukt en een bloederig verband toont. Een kist wordt het toneel opgedragen, ik dacht met het lichaam van Titurel, anderen dachten aan de Ark des Verbonds. Parsifal neemt zijn plaats in als koning en ook Amfortas blijft leven.

Alle zangers begonnen wat voorzichtig en haalden (daardoor?) het einde met gemak. De Parsifal van Victor Antipenko klonk krachtig, maar miste wat uitdrukking; Sami Luttinen zette een uitstekende warme Gurnemanz neer; Jacek Strauch viel als Amfortas tegen; Horst Lamneck was als Klingsor overtuigend en de ster van de avond, zowel qua zang als acteren was Morenike Fadayomi als Kundry.

Tannhäuser

Op zaterdag was *Tannhäuser* aan de beurt. Een probleem voor kleinere operahuizen lijkt het ensemble. Veel jonge zangers en enkele oudere, die meestal niet geloofwaardig gecast worden. Ook hier een veel te jonge Landgraf Hermann tegenover een te oude Tannhäuser en te mollige Elisabeth/Venus. Knap dat een sopraan beide rollen zingt, maar het zijn wel verschillende karakters! Dat kwam hier niet uit de verf. Regisseur Michael Heinicke had een multifunctioneel toneel bedacht: een muur met drie gotische kerkranken stond in het eerste bedrijf links en in het derde rechts. Ervoor een halfhoge glazen wand die tijdens het voorspel een in het zwart geklede Elisabeth in gebed toonde, en in het derde bedrijf een rood verlichte Venus. Wegens technische problemen begon de voorstelling 20 minuten te laat. De productie dateert van 2009 en we dachten even dat per ongeluk het decor van de *Meistersinger* was neergezet, maar dat bleek niet geval. De eerste akte was slaapverwekkend. Tannhäuser zag eruit als een verlopen zigeuner, zijn tenor was ook wat laag en klonk niet goed (verkouden? – het was bitter koud buiten), en Venus zong met heel veel vibrato. De Landgraf had een mooie stem en vooral

Scènefoto *Tannhäuser* tweede akte

Wolfram was prima; het koor klonk rommelig. De tweede akte – summier decor, er werd wat met stoelen rondgesjouwd – bracht soelaas: de mannelijke koorleden waren gekleed in stemmig herenkostuum en de dames in fraaie witte avondtoiletten, men verdrong zich op het krappe toneel, en er werd beter gezongen. Elisabeth knalde de 'Teure Halle' hier niet de zaal in, maar zong beheerst. De zangerswedstrijd zag er ongeordend uit; werd er iets weggelaten? De akte eindigde tamelijk abrupt. Over de derde akte was iedereen lovend. Wel was het geluid erg hard. De 'Abendstern' van Wolfram (Oddur Jonsson) klonk veelbelovend. De

aanwezigen waren positief over Magnus Piontek als Landgraf, negatief over de Tannhäuser van Martin Iliev en verdeeld over Brit-Tone Müllertz in de dubbelrol Venus/Elisabeth. Over de dirigent Felix Bender niets dan lof.

Die Meistersinger

Blijft over *Die Meistersinger von Nürnberg*, de productie uit 2016 waarmee Michael Heinicke afscheid nam als intendant van Chemnitz. De foto's maakten nieuwsgierig, het leek een klassieke enscenering. Ook hier was het decor eenvoudig gehouden: een vaste achterwand in donkerrood met enkele balkons. We werden getraakteerd op toneelbeeld tijdens het Vorspiel. Dankzij de die ochtend bijgewoonde lezing herkenden we het beeld van Hans Sachs uit Neurenberg, aan de wand schilderijen (Cranach?) bewonderd door enkele 'bezoekers' waaronder een man in fluwelen geklede jas met grote baret waarin wij Wagner moesten herkennen. Deze had grote belangstelling voor een schilderij op een stellage, een Maria Hemelvaart. enscenering. Later vernomen dat dit schilderij Wagner tot deze opera zou hebben geïnspireerd. Is het aannemelijk dat dit schilderij als altaarschildering in een Lutherse kerk

diende? Als zodanig deed het namelijk dienst tijdens de eerste akte. De kleding was ongeveer zestiende-eeuws met fraaie kappen voor de koordames.

De casting was ongelukkig: Eva (Maraïke Schröter) was duidelijk ouder dan haar Amme Magdalene (Tiina Penttinen), die op haar beurt te duur gekleed was voor een dienstbode; David (André Riemer) – een goede tenor – was aan de oude kant, zeker voor een leerling; ridder Walter (Wolfgang Schwaninger) leek op het beeld van Don Quichot in de hal van het theater en had een nasale stem. Vader Pogner was de jonge Landgraf van de vorige avond; Beckmesser (Martin Kronthaler) was een aantrekkelijk uitziende man met een mooie bariton.

Scènefoto Meistersinger derde akte

Hans Sachs (Jacek Strauch) was de Amfortas uit Parsifal, nu beter bij stem, al dronk hij wel veel uit een glas water. Het verhaal werd keurig gevolgd. Twee noviteiten vielen op: de Meister zelf nemen deel aan de Prügelszene (en hebben op de Festwiese verwondingen) en aan het slot feliciteert Beckmesser Stolzing.

We kijken terug op een geslaagde reis: het orkest was in eerste aanleg goed, het koor ook, de solisten haalden allemaal zonder hoorbare problemen met hier en daar een krachtsinspanning het einde van de betreffende opera. We mogen daarbij niet vergeten dat diverse zangers in meerdere opera's optraden.

Foto's © Dieter Wuschanski / Die Theater Chemnitz gmbH